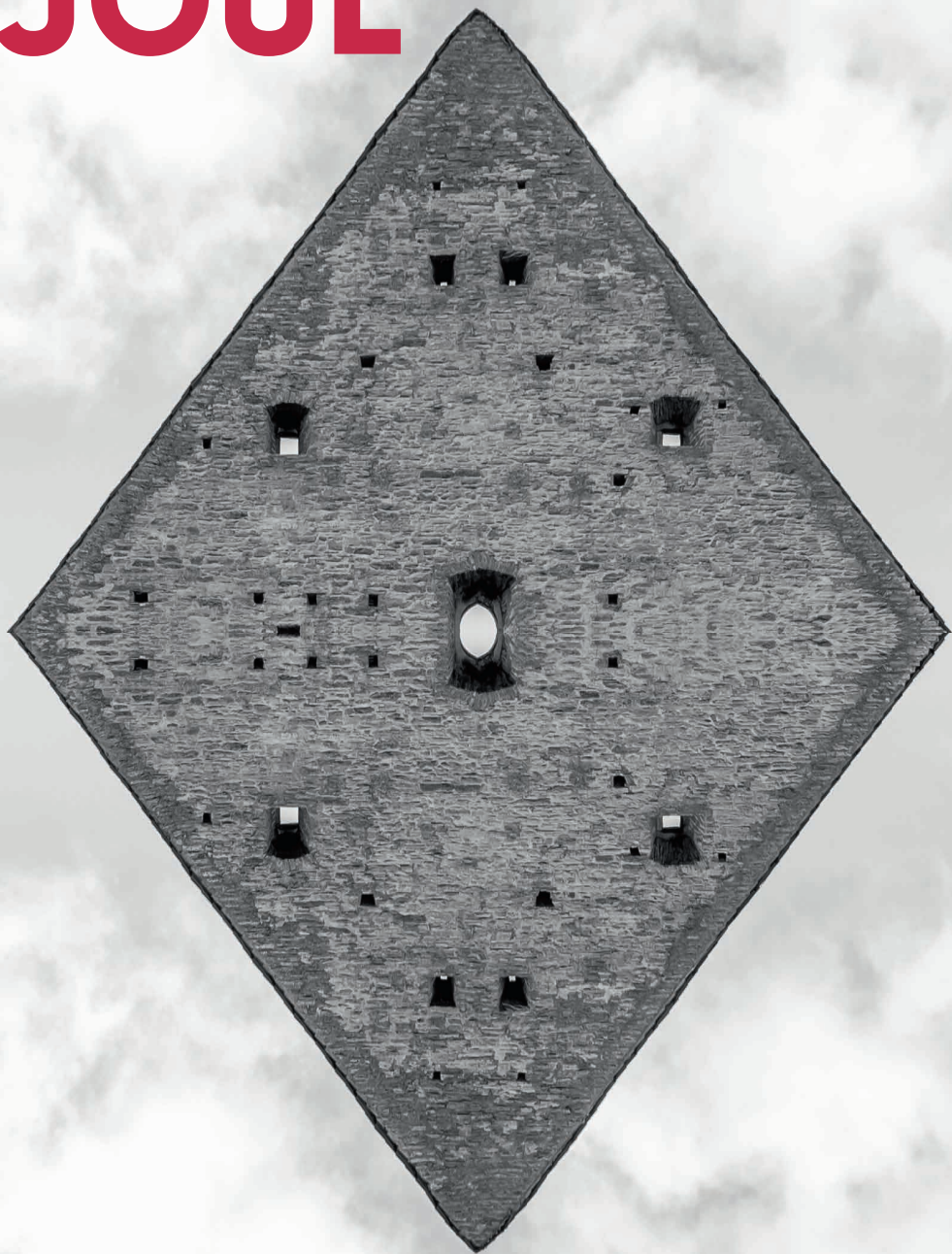

JÕUL

12.12.2020 KELL 19
TALLINNA JAANI KIRIK

Margo Kõlar (1961)

Pirita missa segakoorile, orelile ja kammerorkestrile (2009/2020)

1. Meditatsioon I
2. Issand halasta
3. Au olgu Jumalale kõrgel *
4. Meditatsioon II
5. Mina usun *
6. Püha
7. Meditatsioon III
8. Jumala Tall
9. Et tõusta taevasse

*Solist: Rainer Vilu (bass-bariton)

Kadri Toomoja (orel)

Eesti Filharmoonia Kammerkoor

Tallinna Kammerorkester

Dirigent **Tõnu Kaljuste**

Kontserdist teeb otseülekande Klassikaraadio
ja salvestab Eesti Televisioon.

Jõululaulud

Üks roosike on tõusnud

Michael Praetorius; tõlge: Carl Peter Ludwig Maurach

Ma tulen taevast ülevalt

Martin Luther; tõlge: Johann Hornung

Kui armsast jõulupuu nüüd hiilgab

Tüüringi rahvaviis

Maa on nii kaunis

Muusika: 19. sajandi sileesia rahvaviis;

sõnad: Bernhard Severin Ingemann; tõlge: Johan Köpp

Neil karjastel väljal

Hans Georg Nägeli, 19. sajandi saksa jõululaul

Oh kuusepuu

Muusika: Joachim August Zarnack, saksa rahvalaul;

seadnud: Aarne Männik; sõnad: Ernst Anschütz; tõlge: teadmata

Oh sa õnnistav

Muusika: 18. sajandi sitsiilia rahvaviis; sõnad: Johannes Daniel Falk,

Heinrich Holzschuher; tõlge: Johann Voldemar Jannsen

Jõulukellad

Muusika: Armas Maasalo; sõnad: Helvi Auvinen; tõlge: Evert Mesiäinen

Karjased, oh öelge meile

Prantsuse rahvaviis

Püha öö

Muusika: Franz Xaver Gruber; sõnad: Joseph Mohr;

tõlge: Karl August Hermann

Jõululaulude seaded orkestrile kohandanud: Tõnu Kaljuste

Kunagi ammu, 1989. aastal, andsime Eesti Filharmoonia Kammerkooriga välja jõululaulude kasseti, et kinkida oma sõpradele killuke jõulumeeleolu.

Sel aastal pakume teile kuulata lisaks klassikalistele jõulukoraalidele ka eestikeelset „Pirita missat“. Aitäh Margo Kõlarile, kes meie jaoks missa uue seade tegi.

Soovime teile rahulikku aasta lõppu!

Tõnu Kaljuste

„Pirita missa“ sünnilugu

Ühel suvisel matkal kunagise Saare-Lääne Piiskopiriigi (1227–1573) radadel käisime perega Valjala maalinna varemetel. Seal on muistne allikakoht, mille juures silt tsitaadiga Henriku Liivimaa Kroonikast, aastast 1227: „[nad] ristivad – pühitsenud keset linnust allika ja täitnud vaadi – esiteks vanemad ja paremad mehed, siis muud mehed, naised ja lapsed. Ja oli väga suur meeste, naiste ja väikeste tunglemine, kes hüüdsid: „Tõtta mind ristima!“ hommikust õhtuni, nii et koguni preestrid, keda kord viis, kord kuus oli, ristimistööst ära väsisid. Nõnda ristasid preestrid suure hardusega rahva tuhandeid, keda nad nägid suure rõõmuga ristimissakramendi juurde tõttavat ning rõõmutsesid ka ise, lootes sellest tööst oma pattude andeksandmist.“ (HLC XXX, 5)

Kahtlemata võimaldab piiskop Alberti (1165–1229) ja Buxhoevedenite suguvõsa pärand väga vastakaid tõlgendusi, kuid nõgestesse kasvanud Valjala maalinna suvekuuma vaikelu rüpes valdas mind eriline lummus, mis otsis väljapääsu helides.

Miks ma kirjutasin selle missa? Võiks ju pärida laiemaltki, mis tõmbab mind Ristikiriku poole? Püüan vastata: olen näinud Armastust, kui see peegeldub pühendunute silmist. Olen kogenud, kuidas see võib täita mindki kui helge olek, mis teeb erksaks, rõõmsaks, rahulikuks, leplikuks, teotahteliseks, paremaks. Olen saanud head inspiratsiooni ja midagi on ulatunud sellesse maailma minugi elu läbi. Olen näinud sellesama inspiratsiooni imelisi vilju, mis on sündinud läbi aegade ja mis elustuvad selle valguses aina jälle.

Kirik on püüdnud kristalliseerida inimeseksolemise põhiväärtusi universaalses ladina keeles. Kuidas ulatuvad need sõnumid meieni, kes mõtleme ja tõlgendame maailma elavas ja kiirelt muutuvus keeleruumis? Ehk peaks iga põlvkond tegema alustekstidest uued tõlked? „Pirita missa“ kirjutamise üks peamisi lähtekohti on eesti keeles vabalt voolav sõna. Esialgse missa tekstiversiooni koos julgustusega sellesse loovalt suhtuda sain Pirita kloostri preestrilt Vello Salolt. Tema innustusel kirjutatud ühehäälselt *a cappella* „Pirita missast“ sai alguse mahukam eestikeelse missamuusika projekt, mille kallal olen töötanud tänaseni ja ainest jätkuks enamaks kui elupäevi loota.

Tänu Tõnu Kaljustele sündis „Pirita missast“ kontsertversioon koorile, orelile ja sümfooniaorkestrile, mis kanti ERSO ja RAMi osalemisel ette 2009. aasta Kreegi päevadel Haapsalu Toomkirikus. Et koguduselaulule omase lihtsa vokaaljoonisega on „Pirita missa“ paljudele jõukohane lauluvara, siis nii esiettekandel kui ka hiljem on publikul olnud võimalus kavalehele trükitud nootidest kaasa laulda.

Käesoleva jõulualbumi ja kontserdi tarvis tegin missast uue versiooni, kus saatjateks orel ja kammerorkester.

Margo Kõlar

Margo Kõlar

Margo Kõlar (1961) on õppinud heliloomingut Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias professor Eino Tambergi juures. 2006. aastal kaitses ta EMTAs muusikadoktori kraadi ja on praegu samas elektroakustilise muusika professor.

Alates 1996. aastast on Margo Kõlar vokaalansambli Heinavanker kunstiline juht. Arvukatel ringreisidel Euroopas ja USAs on esitatud enamasti euroopa varajast polüfoonilist muusikat ning eesti folklooril põhinevat ansambli originaalloomingut. 2013 avaldas plaadifirma Harmonia Mundi Heinavankri albumi „Songs of Olden Times”.

Helirezissöörina on Margo Kõlar teinud kaastööd plaadifirmadele ECM Records, Harmonia Mundi, Naxos jt. ning saanud sertifikaadi osalemise eest Grammy auhinna võitnud „Pärt: Adam's Lament” salvestamisel.

Margo Kõlari tegevust on tunnustatud Eesti Valgetähe neljanda klassi teenetemärgi (2014) ja Eesti Kultuurkapitali Helikunsti sihtkapitali aastapreemiaga (2012).

Eesti Filharmoonia Kammerkoor (EFK) on kujunenud üheks tuntumaks Eesti muusikakollektiiviks maailmas. Koori repertuaar ulatub barokkmuusikast kuni 21. sajandi teosteni, kus eriline koht on Arvo Pärdi, Veljo Tormise, Tõnu Kõrvitsa, Galina Grigorjeva ja teiste eesti heliloojate loomingul. Aastakümneid on tegutsetud rahvusvahelises muusikaelus koos mainekate dirigentide ja orkestritega, esinemispaikadeks sellised kuulsad lavad, nagu Viini Kontserdimaja, Royal Albert Hall, Carnegie Hall, Sydney Ooperimaja, Los Angelese Walt Disney Kontserdimaja jpt.

EFK on teinud koostööd paljude väljapaistvate dirigentide ja orkestritega, sh Claudio Abbado, Helmuth Rilling, Eric Ericson, Neeme Järvi, Paavo Järvi, Olari Elts, Marc Minkowski, Gustavo Dudamel, Peter Phillips, Richard Tognetti jt; Londoni Sümfooniaorkester, Mahleri Kammerorkester, Les Musiciens du Louvre–Grenoble, Philip Glass Ensemble, Los Angelese Filharmoonikud, Hong Kong Sinfonietta ning muidugi Eesti Riiklik Sümfooniaorkester ja Tallinna Kammerorkester.

Stabiilset kõrgtaset näitavad koori salvestised, mida on välja antud üle 70 koostöös mainekate plaadifirmadega, nagu ECM, Carus, Harmonia Mundi, Ondine, BIS Records jt. Need on võitnud erinevaid

auhindu, sh kaks Grammyt, Gramophone'i auhinna, Diapason d'Or'i ja 15 Grammy-nominatsiooni jm. 2020. aastal valis BBC muusikaajakiri Classical Music EFK kümne parima koori hulka maailmas.

39 aastat tagasi Tõnu Kaljuste loodud koori ees on peadirigentidena seisnud veel briti dirigent Paul Hillier ja hollandlane Daniel Reuss ning alates hooajast 2014/2015 läti dirigent Kaspars Putniņš.

Tallinna Kammerorkestri asutas 1993. aastal dirigent Tõnu Kaljuste. Kahe aastakümne jooksul on neist kujunenud üks Eesti esindusorkestreid, kes on oodatud külalisesineja paljudel kontserdilavadel Euroopas ja mujal maailmas.

TKO on äratanud tähelepanu oma kunstiliselt terviklike kavade, stiilitundliku musitseerimise ja kõrgetasemelise interpretatsioonikunstiga. Orkestri mitmekülgses repertuaaris on esindatud nii baroki-, klassitsismi- kui romantismiajastu muusika; oluliseks osaks on 20. ja 21. sajandi heliloojate looming. TKO tuumiku moodustavad hinnatud keelpillimängijad, kes astuvad regulaarselt üles ka solisti ja kammermuusikuna.

Tallinna Kammerorkestri kauaaegne koostööpartner on olnud Eesti Filharmoonia Kammerkoor – ühised esinemised ja salvestused on toonud mõlemale kollektiivile rahvusvahelist tuntuust ja tunnustust. 1993. aastal salvestati nimekale plaadifirmale ECM Tõnu Kaljuste käe all Arvo Pärdi autoriplaat „Te Deum“, mis pälvis kõrgeid hinnanguid maailma juhtivatelt muusikakriitikutelt ning püsis kuid plaadiedetabelite esikümnes. ECMi märgi alt on ilmunud veel Pärdi autoriplaadid „Litany“, „In principio“ ja „Adam's Lament“, samuti salvestised Erkki-Sven Tüüri, Tõnu Kõrvitsa, Heino Elleri jt. muusikaga. Lisaks on salvestatud muusikat plaadifirmadele Ondine, Alba Records, Carus Verlag jt.

Esimese peadirigendi Tõnu Kaljuste käe all tegutses orkester aastatel 1993–1995 ning 1996–2001. Olulise jälje TKO arengusse on jätnud Juha Kangas, kes oli 1995–1996 peadirigent ning 2001–2003 kunstiline nõustaja. Järgnenud kümnel hooajal kureeris orkestri tegevust Tallinna Filharmoonia kunstiline juht Eri Klas. 2013–2019 aasta suveni oli peadirigendiks Risto Joost.

Alates 2019 aasta septembrist on TKO peadirigendiks taas orkestri looja, Tõnu Kaljuste.

TKO on esinenud paljudel mainekatel muusikafestivalidel, nagu „MITO SettembreMusica“ (Itaalia, 2004, 2007, 2017), Budapesti sügisfestival (Ungari, 2005), Arturo Benedetti Michelangeli festival (Itaalia, 2007), „Musiikkia!“ (Soome, 2012), Cervantino festival (Mehhiko, 2012), Vale of Glamorgan (Wales, 2015), MDR Musiksommer (Saksamaa, 2017), Euphonie (Poola, 2018), Naantali Muusikafestival (2019) Mozartiana Gdansk (2019), Baltic Sea Festival Stockholm (2019). Kontserdireisid on orkestri viinud USAsse, Kanadasse, Jaapanisse, Hiinasse, Brasiiliasse, Argentiinasse, Mehhikosse ja enamikesse Euroopa riikidesse. Euroopa nimekamate kontserdisaalide kõrval on üles astunud ka New Yorgis Carnegie Hallis ning Pekingi Keelatud Linna kontserdisaalis.

2013. aastal pälvis Tallinna Kammerorkester Eesti Muusikanõukogu interpretatsioonipremia.

TKO on kaastegev Arvo Pärdi autoriplaadil „Adam's Lament“, mis tõi dirigent Tõnu Kaljustele 2014. aastal Grammy.

Kadri Toomaja on lõpetanud Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia bakalaureuseastme klaverierialal (2017 *cum laude*, prof Toivo Nahkur) ja jätkab magistriõppes orelierialal (prof Andres Uiho). Alates 2020 sügisest tudeerib Toomaja Soomes Sibelius Akadeemias (prof Olli Porthan). Ta on osalenud Ton Koopmani, Matthias Schneideri ja Krzysztof Urbaniaki meistrikursustel. Aastal 2020 pälvis Kadri Toomaja Tõnu Kaljuste nimelise stipendiumi.

Toomaja on mänginud mitme maineka kollektiiviga, sh Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri, Tallinna Kammerorkestri, Eesti Filharmoonia Kammerkoori, Eesti Rahvusmeeskoori jt-ga; dirigentide Tõnu Kaljuste, Paavo Järvi, James MacMillani, Risto Joosti, Mikk Üleoja, Anu Tali, Toomas Kapteni, Ingrid Kõrvitsa, Endrik Üksvärava, Kaspar Mändi jpt-ga. Toomaja on andnud soolokontserte nii Eestis kui ka Soomes, esinenud solistina Tallinna Kammerorkestri ees ja võtnud osa mitmest festivalist nagu Helsinki Organ Festival, Arvo Pärt Days, Nargenfestival, Tallinna Rahvusvaheline Orelifestival, Mustjala Festival, Europa Cantat jpt.

Toomaja on ka hinnatud kontsertmeister nii lauljate kui ka instrumentalistide seas. Alates 2017. aastast seob Toomajat koostöö bariton Alvar Tiisleriga. Pikaajalise koostöö kõrvalt tütarlastekooriga Ellerhein on ta samuti töötanud kontsertmeistrina instrumentalistide konkurssidel (Noor Muusik, rahvusvaheline Artur Kappi nimeline tšellistide konkurss) ja töötanud dirigentide kontsertmeistrina EMTAs.

Tõnu Kaljuste on rahvusvaheliselt hinnatud nii koori- kui ka orkestridirigendina. Ajalukku minev saavutus on Grammy-auhinna võitmine parima kooriesituse kategoorias (2014) Arvo Pärdi teose „Adam's Lament” eest. Tema salvestisi on korduvalt esitatud Grammy-auhindade nominendiks. Eriliseks teeb selle asjaolu, et Kaljuste albumeid on esile toodud erinevates kategooriates.

Grammyle on nomineeritud nii Norra helilooja Stale Kleiberi ooper „David and Bathsheba” kui ka sümfooniline muusika. 2019. aastal võitis ta rahvusvahelise klassikalise muusika auhinna (International Classical Music Award) koos Wrocław'i Filharmooniaorkestriga Arvo Pärdi sümfooniade salvestise eest. Kaljuste on teinud koostööd plaadistusstuudiodega ECM Records, Virgin Classic, BIS ja Caprice Records. Tema plaadid on võitnud ka mitmeid teisi auhindu: Cannes Classical Award (1999), Diapason d'Or (2000), Edison Prize (2000), Classic Brit Award (2003).

2010. aastast on Tõnu Kaljuste Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia professor ja dirigeerimisõppe juht. Ta on Eesti Filharmoonia Kammerkoori ja Tallinna Kammerorkestri asutaja ning olnud ka Rootsi Raadio koori ja Madalmaade Kammerkoori peadirigent. Alates 2004. aastast on Kaljuste tema enda asutatud projektiteatri Nargen Opera kunstiline juht. Kaljuste eestvedamisel toimub alates 2006. aastast Nargenfestival. See on igasuvine festival, kus mängitakse nii draama- kui muusikateatri lavastusi, toimuvad kontserdid ja näitused.

Festivali raamivad Cyrillus Kreegi päevad juunis ja Arvo Pärdi päevad septembris. Tõnu Kaljuste teeb tihedat koostööd ka Läänemere festivaliga Stockholmis. 2019. aastal nimetasid Rootsi Raadio koor ja Berwaldhallen Tõnu Kaljuste Rootsi Raadio koori audirigendiks. Alates hooajast 2019/2020 on Tõnu Kaljuste Tallinna Filharmoonia ja Tallinna Kammerorkestri kunstiline juht.

Eesti Filharmoonia Kammerkoor

Sopran

Hele-Mall Leego, Kristine Muldma, Annika Lõhmus,
Triin Sakermäe, Mariliis Tiiter, Maria Valdmaa

Alt

Anna Dõttöna, Maarja Helstein, Ave Hännikäinen,
Marianne Pärna, Karin Salumäe, Cätly Talvik

Tenor

Danila Frantou, Kaido Janke, Raul Mikson, Sander Sokk,
Toomas Tohter, Joosep Trumm, Lodewijk van der Ree

Bass

Janari Jorro, Gert-Heiko Kütaru, Aarne Talvik, Henry Tiisma,
Andre Tõnnis, Olari Viikholm, Rainer Vilu

Koormeister

Lodewijk van der Ree

Tallinna Kammerorkester

I viiul

Harry Traksmann, Olga Voronova, Katrin Matveus,
Helen Västrik, Yana Mägila

II viiul

Elo Tepp, Mari Targo, Eva-Maria Sumera,
Peeter Margus, Anete Ainsaar

Viola

Laur Eensalu, Helen Kedik, Joosep Ahun, Karin Sarv

Tšello

Leho Karin, Johannes Sarapuu, Siluan Hirvoja

Kontrabass

Andres Kungla, Jüri Lepp

Flööt

Eneli Hiiemaa

Oboe

Riivo Kallasmaa

Metsasarv

Rait Erikson

Harf

Eda Peäske

Orel

Kadri Toomoja

Kadri Toomoja

Kontserdi korraldajad

Eesti Filharmoonia Kammerkoor ja Tallinna Filharmoonia.

EESTI FILHARMOONIA KAMMERKOOR

Kunstiline juht ja peadirigent KASPARS PUTNIŅŠ

Juhatuse liige ESPER LINNAMÄGI

Produtsent TIJU VALPER

Kommunikatsioonijuht-toimetaja ANNELI IVASTE

Partnerlussuhete juht ANNIKA KUUDA

Noodikogu juhataja VIIVE VALPER

Büroojuht PILLE TAMM

Kostümeerija SIRJE LAAN

Raamatupidaja MARI-LIIS NÖMMISTE, BDO EESTI AS

TALLINNA FILHARMOONIA

Kunstiline juht ja Tallinna Kammerorkestri peadirigent TÕNU KALJUSTE

Direktor MARGIT TOHVER-AINTS

Tallinna Kammerorkestri tegevprodutsent KAIDO KELDER

Produtsent SIREN REKKOR

Projektijuht JANNE JAKOBSON

Kommunikatsioon ja turundus KRISTA MUST, CORPORE

Noodikoguhoidja JÜRI LEPP

Finantsjuht KAI PÄRTMA

Haldusjuht LIINA KASK

Toimetaja ANNA-SOPHIA SEVAGIN

Kliendiürituste projektijuht LILIAN SARAPUU

Juhiabi-personalispetsialist KAI VAHEMAA

Piletimüüja ESTA KLAAR

Administraatorid ÕIE MANNOV, RINA HOLM

Tehniline juht IVAR RUHNO

Lavatehnik ROLAND TIROJA

Kontserdi ja albumi JÕUL visuaalne identiteet: Martin Pedanik

Kaane kujunduse foto: Arne Maasik

www.epcc.ee

www.filharmoonia.ee

EESTI
FILHARMOONIA
KAMMERKOOR

TALLINNA FILHARMOONIA

TALLINNA KAMMERORKESTER

Täname: Karmel Eikner, Erle Veber, Ruth Alaküla, Allan Räim, Aili Paas

KULTUURIMINISTEERIUM

Tallinn

EELK TALLINNA
JAANI KOGUDUS

KLASSIKARAADIO

JÕUL

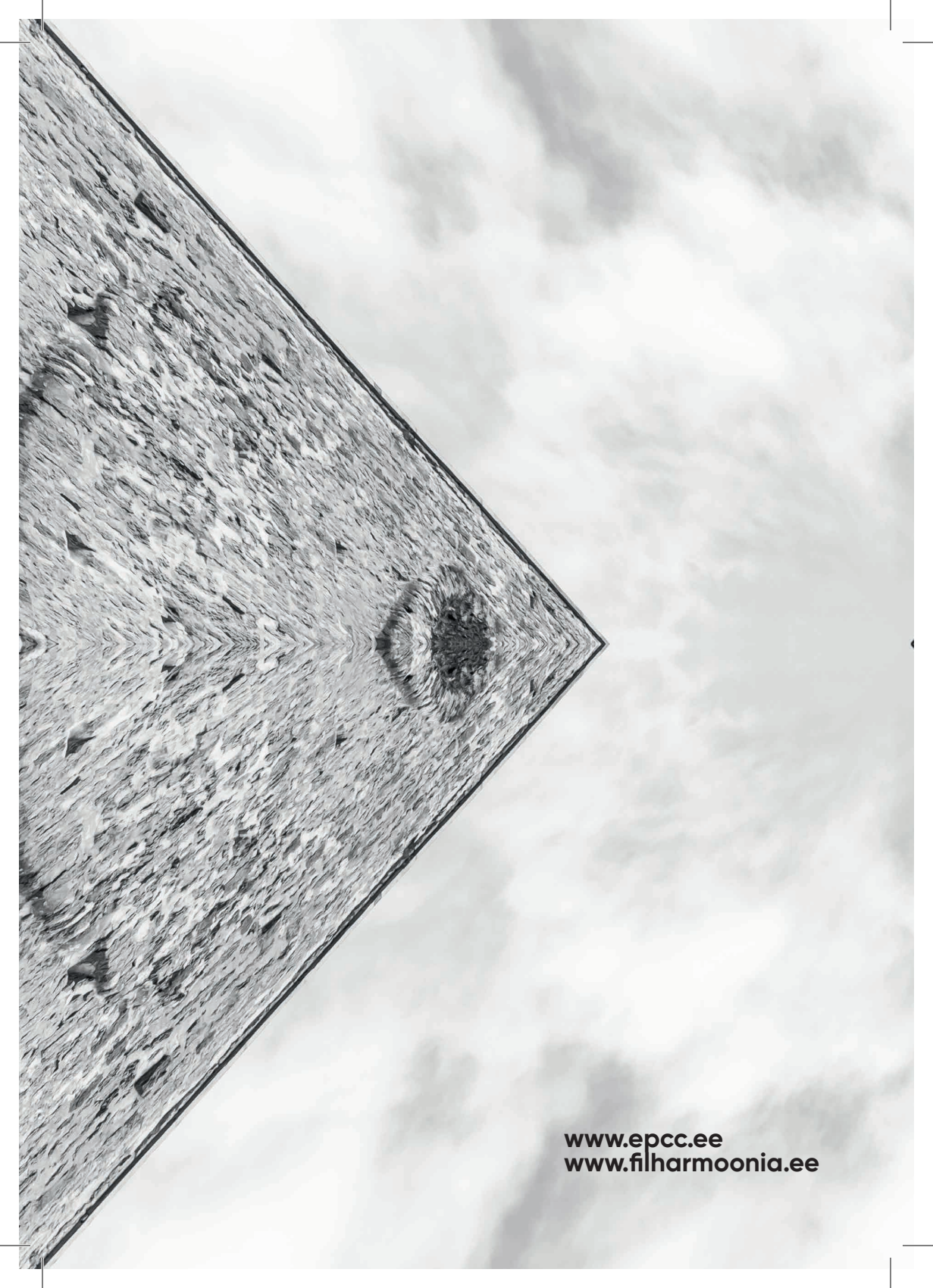

TÕNU KALJUSTE
EESTI FILHARMOONIA KAMMERKOOR
TALLINNA KAMMERORKESTER

Album **JÕUL**
Margo Kõlar – Pirita missa
Jõululaulud

Eesti Filharmoonia Kammerkoor
Tallinna Kammerorkester
Kadri Toomoja (orel)
Dirigent Tõnu Kaljuste

Album on müügil Coopi, Apollo, Rahva Raamatu kauplusekettides
ja e-poodides üle Eesti.

www.epcc.ee
www.filharmonia.ee